

CARTON DE WIART, graaf Henri Marie Ghislain, advocaat (Brussel 31 januari 1869 - Brussel 6 mei 1951).

Katholiek volksvertegenwoordiger voor Brussel van 1896 tot 1951. Minister van Justitie van 1911 tot 1918. Eerste Minister en Minister van Binnenlandse zaken van 1920 tot '21. Minister van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid van 1932 tot '34. Lid van de ministerraad 1949-'50. Minister van Staat sedert 1918. Hij was medeoprichter van het blad *l'Avenir Social* (1891-1894), later *La Justice Sociale* (1895-1902), dat optrad als spreekbuis

van de christen-democratische Jeune Droite, die de leerstellingen van Rerum Novarum aanhing en de verwezenlijking van de zgn. triangle démocratique voorstond: schoolplicht, algemene dienstplicht, belastingsprogressiviteit. Omstreëks de eeuwwisseling ging zijn aandacht ook naar de theorie van l'âme belge en hij voerde een Belgisch-nationalistische campagne met Paul Crokaert en Pierre Nothomb.

Als lid van de regering-de Broqueville van 1911 af schreef hij de Wet op de Kinderbescherming (1912) en had hij een aanpassing van de taalwetgeving in rechtszaken (1913) op zijn actief.

In Le Havre vermeed hij stelling te kiezen in de clanstrijd die de oorlogsregering verdeelde. Toch haalde hij zich het wantrouwen van de Vlamingen op de hals, niet alleen door zijn beleid inzake censuur, oorlogspropaganda en militaire rechtspraak, maar ook door zijn francofiele relaties.

Hij toonde zich een fervent tegenstander van de regionale eentaligheid en van de integrale vernederlandsing der Gentse universiteit, die hij „un crime contre l'esprit" noemde.

In november 1920 vormde hij de derde naoorlogse regering van nationale unie met een welbepaald programma (afwerking van de grondwetsherziening). Tijdens zijn bewind kwamen de taalwet op bestuurszaken, de wet op de achturedag en de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) tot stand. Voor zijn val n.a.v. het incident van het gebroken geweer (de socialistische manifestatie van de 6-maandendienst) en de benoeming van F. van Cauwelaert tot burgemeester maakte hij een schuchtere aanvang met de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs. Van de vage beloften inzake Gent kwam niets terecht. Na de tweede wereldoorlog droeg hij bij tot de oprichting van de Raad van State en de uitbreiding van het vrouwenstemrecht.

WERKEN: *L'action politique des démocrates chrétiens* (1895); - *Gand bilingue au nom de la raison et de la liberté*, in *Revue Catholique des Idées et des Faits* (1923); - *Le problème de l'Université de Gand*, in *Revue des deux mondes* (1923); - *Flamands et Wallons*, in *Revue de Paris* (1931); - *Souvenirs Politiques* (1948).

LITERATUUR: G. Hoyois, *Caricn de Wiart et le groupe de la Justice Sociale* (1931); - L. de Lichtervelde, *Notice sur le comte Carton de Wiart*, in *Annuaire de l'Académie royale de Belgique* (1956).

GUIDO PROVOST